

Warszawa, dnia 2018 -01- 0 9

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**
Krzysztof Jurgiel

Znak sprawy: SAR.str.660.1.23.2017

Pan Jarosław Sachajko
**Przewodniczący Komisji Rolnictwa
i Rozwoju Wsi**
Sejm RP

W związku z planowanym w styczniu 2018 r. posiedzeniem Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazuję w załączeniu:

1. **Informację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat ujęcia problemów wsi i rolnictwa w zintegrowanej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2017-2020 (2030) oraz**
2. **Informację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat polityki państwa w zakresie rolnictwa i rozwoju wsi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).**

Jednocześnie informuję, że przedmiotowe dokumenty zostały przesłane drogą elektroniczną na adres krrw@sejm.gov.pl.

WPŁYNEŁO

do Komisji ..... RRW .....
dnia 11.01.18 r. znak akt ..... RRW - 01C - 240 / 17 (Z)

podpis ..... R .....

**Informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat ujęcia problemów wsi
i rolnictwa w zintegrowanej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa
i Rybactwa na lata 2017-2020 (2030)**

Aktualnie podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele rozwojowe kraju jest średniookresowa strategia rozwoju kraju - *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (SOR), przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Wskazane w Strategii cele, kierunki interwencji, działania i projekty strategiczne powinny znaleźć odzwierciedlenie we wszystkich dokumentach strategicznych - innych strategiach rozwoju, politykach, programach itp. W tym sensie SOR stanowi podstawę dla aktualizacji oraz przygotowywania pozostałych dokumentów składających się na spójny system dokumentów strategicznych.

Aktualizacją zostaną objęte m.in. dotychczas obowiązujące tzw. zintegrowane strategie rozwoju („inne strategii rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), w tym *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020* (SZRWRiR), która wyznacza kierunki działań instytucji publicznych działających na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa.

Zakres aktualizacji SZRWRiR obejmuje następujące elementy:

- dostosowanie zakresu SZRWRiR do SOR w odniesieniu do diagnozy, wyzwań, pułapek rozwojowych i celów oraz włączenie w system realizacji Strategii projektów strategicznych i działań SOR;
- uwzględnienie w SZRWRiR zapisów wynikających z przyjętej przez ONZ *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* (Agenda 2030) oraz sposobu realizacji jej celów w Polsce;
- uwzględnienie najważniejszych zasad SOR – tj. podejścia selektywnego, zintegrowanego i zróżnicowanego terytorialnie; uwzględnienie zasad współpracy i partnerstwa, aktywności na forum międzynarodowym, mobilizacja krajowego kapitału, procesy demograficzne jako punkt odniesienia planowanych działań
- zweryfikowanie wskaźników monitorowania SZRWRiR względem przyjętych w SOR, ewentualnie rozszerzenie przyjętych wskaźników;

- dostosowanie horyzontu czasowego do SOR, tj. utrzymanie podstawowego horyzontu do 2020 r. oraz rozszerzenie do 2030 r. w odniesieniu do najważniejszych postanowień SZRWRiR;
- uwzględnienie w opisie kierunków interwencji wymiaru terytorialnego, w szczególności zachowanie komplementarności z przygotowywaną aktualizacją *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR)*.

Według założeń przyjętych przez MRiRW we wrześniu 2017 r., struktura aktualizowanej SZRWRiR będzie opierać się na czterech filarach rozwoju:

- Filar I *Oplącalność produkcji rolnej*,
- Filar II *Jakość życia i środowiska na obszarach wiejskich*,
- Filar III *Pozarolnicze miejsca pracy i aktywne społeczeństwo*,
- Filar IV *Sprawna administracja rolna*.

W filarze **Oplącalność produkcji rolnej** ujęte będą działania, które dotyczą m.in.: rozwoju (w tym stabilizacji) rynków rolnych, dostępu do krajowych i zagranicznych (w tym UE) źródeł finansowania rozwoju rolnictwa, przekształcania, powiększania gospodarstw rolnych, unowocześniania i wzrostu innowacyjności gospodarstw rolnych oraz przedsiębiorstw z sektora rolno-spożywczego, rozwój rynku hurtowego produktów rolnych, grup i organizacji producentów, spółdzielni, wspierania eksportu produktów rolnych, zwalczania nieuczciwej konkurencji na krajowym i międzynarodowym rynku żywności, rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego i przedsiębiorczości związanej z rolnictwem, produkcji żywności funkcjonalnej i ekologicznej.

Drugi filar - **Jakość życia i środowiska na obszarach wiejskich** obejmie działania dotyczące m.in.: zagwarantowania właściwej infrastruktury i dostępności wysokiej jakości usług publicznych (edukacja, kultura, opieka zdrowotna i rehabilitacyjna, pomoc społeczna, transport, wodociągowanie i sanitacja wsi, energetyka, Internet, itp.), realizacji polityki demograficznej (np. prorodzinnej i senioralnej), rewitalizacji wsi i małych miast, rozwój turystycznych funkcji w tym wiejskiej bazy noclegowej (wypoczynek na wsi i wypoczynek u rolnika), promocji obszarów wiejskich w wymiarze inwestycyjnym i dziedzictwa kulturowego. Filar ten obejmuje jednocześnie działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu (mitygacja, adaptacja), w szczególności uwzględniając kwestie związane z ograniczaniem presji ze strony rolnictwa i rolę tej dziedziny gospodarki w zachowaniu krajobrazu, bioróżnorodności i dostarczaniu dóbr publicznych.

W trzecim filarze - **Pozarolnicze miejsca pracy i aktywne społeczeństwo** zapisane zostaną działania służące powstawaniu i zagospodarowywaniu nowych, pozarolniczych miejsc pracy (popytowa i podażowa strona pozarolniczego rynku pracy), aktywizacji zawodowej osób nieaktywnych na rynku pracy (w tym m.in. bezrobotnych, niepełnosprawnych, sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, zagrożonych wykluczeniem społecznym), rozwojowi przedsiębiorczości pozarolniczej, rozwojowi lokalnemu włączającemu społeczność, aktywności społeczeństw lokalnych i wspólnemu działaniu w formule non-profit. Prowadzone polityki będą miały na celu w szczególności umożliwienie mieszkańcom wsi znalezienie pracy na terenach wiejskich, między innymi po to aby migracja „ukrytych bezrobotnych” ze wsi nie powodowała przeniesienia problemu do miast lub za granicę (problem może być wtedy trudniejszy do rozwiązania i rodzić nowe napięcia społeczne).

Czwarty filar - **Sprawna administracja rolna** obejmujmie działania wprowadzające zmiany w systemie zarządzania rozwojem obszarów wiejskich i rolnictwa m.in. w zakresie: konsolidacji administracji rolnej, konsolidacji systemu urzędowej kontroli żywności, usprawnienia i unowocześnienia systemu nauki i doradztwa rolniczego, rozwoju systemu oświaty rolniczej, organizacji transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, nadzoru właścicielskiego nad rolno-spożywczymi spółkami prawa handlowego, zmian instytucjonalnych i wdrażania systemowych rozwiązań w zarządzaniu rozwojem obszarów wiejskich i rolnictwa, usprawnienia wymiaru instytucjonalnego i organizacyjnego zarządzania kryzysowego na obszarach wiejskich i w rolnictwie.

Zakłada się, że dokumentem realizacyjnym Strategii, będzie *Pakt dla obszarów wiejskich na lata 2017-2020 (2030)*, nad którym trwają prace. Dokument ten, będący jednym z projektów strategicznych SOR, ma zapewnić wsparcie we wdrażaniu SZRWRiR poprzez doprecyzowanie projektów i zadań wynikających ze Strategii.

Informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat polityki państwa w zakresie rolnictwa i rozwoju wsi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

W dniu 14 lutego 2017 r. Rada Ministrów podjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (SOR) – najważniejszego dokumentu strategicznego, który przedstawia cele do realizacji w perspektywie roku 2020 i 2030, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty. W dokumencie przedstawiono wyzwania, jakie stoją przed polską gospodarką (tzw. pułapki rozwojowe), a także zarysowano przykładowe instrumenty gospodarcze, finansowe i instytucjonalne, koncentrując propozycje działań wokół pięciu filarów rozwojowych wskazanych w przyjętym przez Radę Ministrów w lutym 2016 r. *Planie na rzecz odpowiedzialnego rozwoju (Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna, Rozwój społeczny i terytorialny)*.

Strategia określa również nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji SOR, zostały określone wartości wskaźników. Obrazują one pożądane efekty realizacji przyjętych w dokumencie celów. Dodatkowo, dla niektórych działań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, uwzględniony został rok 2023, jako końcowa data finansowania dostępnego w ramach wieloletniej perspektywy finansowej UE dla okresu programowania 2014-2020, zgodnie z obowiązującą regułą n+3.

W Strategii podkreślono, iż realizacja jej celów strategicznych wymaga włączenia w procesy rozwojowe wszystkich obszarów Polski [„Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju obywatele, niezależnie od miejsca zamieszkania, powinni mieć zapewnione możliwości rozwojowe przejawiające się dostępem do odpowiedniej jakości dóbr (infrastruktury o charakterze publicznym, czystego środowiska naturalnego) i podstawowych usług (np. zdrowie, edukacja, transport publiczny) ”]. Wskazano przy tym, że rozwój zrównoważony terytorialnie oznacza rozwój wszystkich terytoriów przez wzmacnianie ich potencjałów endogenicznych i czynników rozwoju.

Tym samym Rząd podjął decyzję o zmianie modelu rozwoju kraju z dotychczasowego polaryzacyjno-dyfuzyjnego na model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju, dzięki czemu SOR zachowuje konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju i model społecznej gospodarki rynkowej.

W *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020* rozwój odpowiedzialny zdefiniowany został jako: „*rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń (...) odnosi się więc zarówno do kwestii gospodarczych, społecznych, środowiskowych, terytorialnych, jak i instytucjonalnych. Odpowiedzialny rozwój to wzrost gospodarczy oparty na solidnych fundamentach, jakimi jest przedsiębiorczość, pracowitość, zasoby i umiejętności*”

Polaków. Odpowiedzialny rozwój to także wielowymiarowa solidarność społeczna, której celem jest troska o dobro wspólne – solidarność między pokoleniami teraźniejszymi i przyszłymi, między poszczególnymi regionami, miastami i obszarami wiejskimi, między pracodawcami i pracownikami”.

Głównym celem *Strategii* jest „*stworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”, a oczekiwanym efektem realizacji *Strategii* będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W konsekwencji ma nastąpić poprawa jakości życia obywateli, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia, podwyższającego kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury, zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli, satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Strategia zawiera szereg wyborów strategicznych polityki Państwa, które stanowią punkt odniesienia do konstruowania wszystkich polityk, programów i projektów realizacyjnych. Należy do nich m.in.:

- określenie listy sektorów strategicznych, które mają szansę stać się przyszłymi motorami polskiej gospodarki i na których skoncentrowane zostanie wsparcie w ramach poszczególnych polityk publicznych;
- zwiększenie koncentracji polityki regionalnej na obszarach problemowych i potencjałach terytorialnych obszarów miejskich i wiejskich;
- wskazanie kluczowych inwestycji infrastrukturalnych (transportowych, energetycznych, środowiskowych, z zakresu cyfryzacji).

Na liście 10 sektorów strategicznych dla polskiej gospodarki znajduje się sektor żywności wysokiej jakości, zaś na liście 10 krajowych inteligentnych specjalizacji (tzw. Programów Pierwszej Prędkości) znalazła się krajowa inteligentna specjalizacja Innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego. Jest to istotne, ponieważ SOR zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż w kierunku zindywidualizowanych pakietów dla poszczególnych sektorów strategicznych, mogących stać się motorami gospodarki polskiej w przyszłości.

Jako jeden ze strategicznych elementów polityki eksportowej wskazano koncentrację wsparcia na branżach, stanowiących ważną pozycję eksportową kraju, oraz tych sektorach, które mogą w przyszłości decydować o pozycji konkurencyjnej Polski w świecie. W tym celu wytypowano 12 perspektywicznych branż w wymiarze eksportu, wśród których znajduje się branża pn. polskie specjalności żywnościowe.

W dokumencie podkreślone zostało, że kluczowe dla zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju kraju będzie „*zwiększanie konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz producentów rolno-spożywczych poprzez poprawę ich dochodowości, integrację łańcucha żywnościowego i bardziej sprawiedliwy podział wartości dodanej w tym łańcuchu, oparty na zasadzie partnerstwa*”.

Ponadto w celu szczegółowym I SOR *Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną* zaprojektowane zostały m.in. kierunki interwencji:

- 4. *Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno-spożywczy,*
- 7. *Wsparcie lokalnych motorów przedsiębiorczości,*

w ramach których przewidziano szereg działań dedykowanych rozwojowi sektora rolno-spożywczego.

W odróżnieniu od dotychczasowej średniookresowej strategii rozwoju kraju, w SOR działania odnoszą się do wszystkich obszarów wiejskich, a nie tylko obszarów zmarginalizowanych, a główny potencjał rozwoju regionów nie jest już przypisany wyłącznie miastom ale również endogenicznym potencjałom obszarów wiejskich. W Strategii zdecydowano, że „*polityka regionalna w dalszym ciągu wzmocniła będzie terytorialne potencjały rozwojowe i specjalizacje, głównie w kierunku aktywizacji gospodarczej, rozwoju lokalnych rynków pracy i mobilizacji zawodowej mieszkańców*”. W dokumencie wskazano m.in. na utrzymujące się dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, które są konsekwencją m.in. regionalnych różnic w wydajności pracy, niezrównoważenia podaży i popytu na lokalnych rynkach pracy, geograficznie selektywnego napływu inwestycji (głównie zagranicznych), potencjału poszczególnych ośrodków, a także zróżnicowanego poziomu wyposażenia infrastrukturalnego i dostępności transportowej, mającej kluczowe znaczenie dla uczestnictwa w rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Dlatego efektem wymiernym planowanych interwencji ma być zmniejszenie się różnicy między dochodami na wsi i w mieście.

Zróżnicowane terytorialnie potrzeby wsi zostały odzwierciedlone w szczególności w celu szczegółowym II SOR – *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*, gdzie wyodrębniono dwa kierunki interwencji dedykowane rozwojowi regionalnemu obszarów wiejskich: 4.1 Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze oraz 4.2 Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

Polityka wobec obszarów wiejskich zgodnie z zapisami Strategii musi wspierać ich rozwój w oparciu o posiadane przez nie endogeniczne potencjały. Efektem będzie m.in. wyrównywanie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom wsi. Implikuje to działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości, przekształceń strukturalnych, zwiększania mobilności i zapewnienia odpowiedniej jakości usług decydujących o perspektywach rozwojowych (zdrowie, edukacja, transport publiczny), zapewniając przy tym zachowanie walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego.

Jednocześnie specjalna uwaga poświęcona jest w Strategii obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją, które utraciły zdolności rozwojowe i wymagają podjęcia dodatkowych, specjalnych działań ze strony rządu i władz regionalnych, we współpracy z samorządami lokalnymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami.

Wyróżnienie rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich w SOR jest spójne z międzynarodowymi standardami jak również ma swoje uzasadnienie w skali kraju, ponieważ obszary wiejskie posiadają największy zasób terenów możliwych do przeznaczenia pod inwestycje oraz realizację celów publicznych, w tym m.in. środowiskowych pełniących przez obszary zalesione i tereny użytkowane

rolniczo. Obszary te mogą również przyczynić się do spełnienia jednego z celów rezolucji ONZ pt. Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego (Cel 2 *Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo*).

W Strategii opisane zostały również projekty strategiczne stanowiące strategiczne zadania państwa. SOR w każdym ze swoich obszarów wskazuje konkretne projekty służące realizacji celów strategicznych. Podejście to – wraz z przewidzianym systemem monitorowania i oceny – zapewni włączenie w realizację działań partnerów społecznych i gospodarczych, społeczeństwa obywatelskiego, świata nauki i samorządów.

Lista projektów strategicznych liczy 185 przedsięwzięć, zarówno z zakresu rozwiązań legislacyjnych, jak i inwestycji. Ma ona otwarty charakter i może być modyfikowana. Do każdego z projektów przypisany został resort wiodący pełniący rolę koordynatora projektu. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest koordynatorem łącznie 21 projektów strategicznych. Więcej niż MRiRW projektów strategicznych SOR koordynuje tylko Ministerstwo Rozwoju.

Wśród tej listy znajdują się m.in. następujące projekty strategiczne dedykowane rozwojowi sektora rolno-spożywczego:

- *Projekty rozwoju branż* - będą realizowane projekty dedykowane poszczególnym branżom sektora rolno-spożywczego spójne z Programem Rozwoju Głównych Rynków Rolnych w Polsce na lata 2016-2020. W zależności od stopnia zaawansowania prac koncepcyjnych lista projektów będzie na bieżąco weryfikowana w kolejnych latach. Obecnie zostały przygotowane następujące projekty:
  - *Innowacyjne przetwory owocowo-warzywne* – celem projektu jest zwiększenie intencjonalnego spożycia produktów owocowych lub warzywnych w oparciu o informacje dotyczące właściwości prozdrowotnych i żywieniowych produktu. Projekt zakłada rozwinięcie segmentu rynku przetworzonych produktów owocowo-warzywnych dedykowanych określonym grupom społecznym (np. osobom starszym) wytwarzanych z wykorzystaniem zaawansowanych lub innowacyjnych technik produkcyjnych (jak np. ultradźwięki),
  - *Polska wieprzowina* – projekt ukierunkowany na wzrost produkcji wieprzowiny i zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie pogłowia trzody chlewnej w Polsce,
  - *Polska wołowina* – wdrożenie projektu zapewni rozwój łańcucha dostaw wołowiny kulinarnej i sprawiedliwy podział zysków w łańcuchu produkcyjnym,
  - *Polska jagnięcina i baranina* – celem projektu jest wzrost produkcji mięsa, wełny, mleka i skór owczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie pogłowia owiec w Polsce.
- *Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego na lata 2014-2020* - rozwój rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej. Wsparcie będzie skierowane zarówno na zwiększenie wartości produkcji jak również liczby producentów żywności ekologicznej.
- *Gospodarowanie gruntami rolnymi na rzecz zrównoważonego rozwoju* – nowy system regulacji prawnych służących poprawie struktury obszarowej gospodarstw rolnych; przygotowane

rozwiązania umocnią pewność i trwałość pozycji dzierżawcy przy równoczesnym poszanowaniu interesów wdzierżawiającego oraz wzmacniających ochronę regionalnych walorów środowiskowych.

- *Spółdzielnie rolników* – głównym celem projektu jest opracowanie ustawy, która w kompleksowy sposób będzie regulowała zasady i sposób funkcjonowania spółdzielni rolniczych. Instrumentem mającym zachęcać producentów rolnych do zakładania spółdzielni rolników ma być m.in. możliwość skorzystania z określonych zwolnień podatkowych. W projekcie przewidziano również wprowadzenie obowiązku tworzenia przez spółdzielnie rolników funduszu rezerw niepodzielnych, który ma na celu zapewnienie instrumentu gwarantującego stabilność jej funkcjonowania. Oczekuje się, że wprowadzenie nowych rozwiązań pozwoli na poprawę efektywności gospodarowania na obszarach wiejskich.
- *Nowoczesne ubezpieczenia rolnicze* – wykorzystanie potencjału Poczтового Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych do stworzenia oferty dedykowanej ubezpieczeniom produkcji rolnej przed ryzykiem wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Upowszechnienie systemu ubezpieczeń zintensyfikuje przemiany strukturalne sektora rolno-spożywczego w kierunku produkcji rynkowej.
- *Program wsparcia hodowli roślin w Polsce* - w programie zostaną ujęte strategiczne z punktu widzenia polskiego rolnictwa kierunki hodowli roślin z uwzględnieniem zmian klimatu, odporności na organizmy szkodliwe, czy też wymagań rynkowych. Oczekiwane rezultaty to: (i) dostarczenie firmom hodowlanym nowoczesnych i wydajnych narzędzi do wspomagania hodowli nowych odmian; (ii) uzyskanie materiałów wyjściowych do hodowli odpornych na czynniki biotyczne (np. wirusy lub bakterie) oraz abiotyczne (takie jak susza, mróz); (iii) stymulacja hodowli gatunków kluczowych dla polskiego rolnictwa.
- *Intermodalny terminal towarowy* - budowa infrastruktury spedycyjno-magazynowej działającej na potrzeby eksportu towarów rolno-spożywczych na rynki światowe (przy zaangażowaniu spółek z udziałem Skarbu Państwa).
- *Odtworzenie i wsparcie rozwoju lokalnych rynków rolnych* - rozwój lokalnych struktur umożliwiających realizację sprzedaży i promowania lokalnych produktów i podmiotów je wytwarzających, prowadzenie lokalnych platform handlu produktami, których obrót odbywa się na rynku lokalnym. Wykorzystanie potencjału Internetu aby dotrzeć do nowych konsumentów.
- *Efektywny system doradztwa rolniczego* – wzmocnienie i zwiększenie efektywności doradztwa rolniczego poprzez m.in.: ulepszenie systemu szkoleń doradców rolniczych, wzmocnienie kompetencji w zakresie transferu wiedzy z nauki do praktyki, unowocześnienia warsztatu prowadzenia działalności rolniczej i zarządzania gospodarstwem.
- *Platforma żywnościowa* – uruchomienie przez MRiRW oraz podmioty rynku kapitałowego elektronicznej platformy sprzedażowej (typu OTC) dla produktów rolno-spożywczych. Wdrożone rozwiązanie ułatwi tworzenie dużych, jednorodnych partii towaru, co przyczyni się do zwiększenia eksportu produktów na rynki UE oraz wybrane pozaunijne rynki perspektywiczne.

- *Linia pożyczkowa i Fundusz rozwoju rolnictwa* – fundusz dedykowany podmiotom gospodarczym prowadzącym działalność na obszarach wiejskich oraz gospodarstwom rolnym. Linia pożyczkowa wesprze inwestycje prywatne, które nie kwalifikują się do wsparcia ze strony środków publicznych (krajowych i zagranicznych). Wsparcie przyczyni się do rozwoju atrakcyjnych miejsc pracy na terenach wiejskich.
- *Woda dla rolnictwa* – program wsparcia gospodarstw rodzinnych i doskonalenia gospodarki wodnej w rolnictwie w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych. Zarządzanie lokalnymi zasobami wody obejmuje zatrzymanie wód opadowych w glebie, ochronę jakości wody poprzez zatrzymywanie substancji nawozowych i węgla organicznego w glebie, ochronę warunków bytowych chronionych gatunków zależnych od wody oraz kształtowanie krajobrazów sprzyjających utrzymaniu retencji naturalnej oraz zapobieganiu powodziom i suszom.
- *System promocji gospodarki* (projekt koordynowany przez Ministerstwo Rozwoju) - budowa zintegrowanego, wewnętrznie spójnego systemu promocji gospodarki, koordynowanego na poziomie centralnym, ukierunkowanego na: rozwój polskiego eksportu, zwiększanie polskich inwestycji za granicą, wspieranie polskich inwestycji w Polsce, umacnianie międzynarodowego wizerunku Polski, jako kraju, z którym warto współpracować oraz poprawę rozpoznawalności polskich produktów i usług za granicą. W ramach planowanych działań, przewiduje się m.in. opracowanie i wdrożenie *Systemu promocji produktów rolno-spożywczych na lata 2017-2019*, którego celem jest budowa silnej marki polskich produktów rolno-spożywczych pod hasłem „Polska smakuje”. System zakłada realizację ukierunkowanej polityki promocyjnej produktów rolno-spożywczych, która wpłynie na wzrost konkurencyjności tych produktów na rynku światowym, a w efekcie zwiększenie ich eksportu. Powyższe działania będą służyć zwiększeniu umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Również w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich w Strategii zaprojektowano szereg dedykowanych tym obszarom projektów strategicznych, wśród których znajdują się m.in.:

- *Infrastruktura dla rozwoju obszarów wiejskich* – kompleksowy i zintegrowany pakiet działań określający interwencje z różnych źródeł krajowych i UE, niezbędne dla zwiększenia dostępności mieszkańców obszarów wiejskich do podstawowych usług publicznych i poprawy ich jakości, obejmujący m.in.:
  - poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich poprzez budowę gminnej i powiatowej sieci drogowej w powiązaniu z rozwojem transportu publicznego obsługującego tereny wiejskie,
  - wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich, w celu podniesienia jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich,
  - wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokich przepustowościach; budowa sieci zapewniających gwarantowaną przepustowość co

- najmniej 30 mb/s do użytkownika końcowego; rozwój kapitału ludzkiego obszarów wiejskich przy wykorzystaniu sieci szerokopasmowych,
- budowę i modernizację na obszarach wiejskich bazy usług społecznych i kulturalnych, w tym szkół i przedszkoli, obiektów zdrowia oraz wsparcie tworzenia centrów aktywności mieszkańców wsi, w tym na bazie infrastruktury szkolnej.
  - *Nowe szanse dla wsi* – program aktywizacji zawodowej rolników oraz osób związanych z rolnictwem dla potrzeb pozarolniczego rynku pracy, z wykorzystaniem instrumentów finansowanych ze środków polityki spójności, PROW 2014-2020 oraz krajowych instrumentów rynku pracy.
  - *Pakt dla obszarów wiejskich* – wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia społecznego i politycznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjne, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi. Zapewni odpowiednie ukierunkowanie wsparcia na rzecz obszarów wiejskich wielu podmiotów (administracji rządowej i samorządowej, lokalnych społeczności, organizacji społecznych i zawodowych). Skonsolidowanie zadań w jednym dokumencie zapewni spójność między strategicznymi zadaniami rządu i samorządu, realizowanymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Efektem tych skoordynowanych działań będzie wzmocnienie wszystkich funkcji wsi: społecznych, gospodarczych i środowiskowych.
  - *Profesjonalne Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB)* - działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i w małych miastach - wsparcie procesu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i w małych miastach poprzez integrację instytucji otoczenia biznesu posiadających ofertę dla klienta na obszarach wiejskich, ich promocję oraz podwyższenie jakości i efektywności świadczonych usług.
  - *Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją do roku 2020* (projekt koordynowany przez Ministerstwo Rozwoju) – z zakresu m.in.: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, pobudzania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, a także poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych. Jednym z elementów Programu będzie rewitalizacja obszarów defaworyzowanych, w tym po byłych PGR, polegająca na stworzeniu takich warunków bytowych, które zachęcałyby do pozostania w środowisku wiejskim, stworzenia trwałych więzi społecznych oraz warunków do alternatywnego wykorzystania dostępnych zasobów celem zwiększenia atrakcyjności obszarów oraz potencjału dochodowego miejscowej ludności. Pakiet działań realizowany będzie przy wykorzystaniu oraz ukierunkowaniu dostępnych, a także nowych źródeł finansowych – głównie krajowych i regionalnych programów operacyjnych 2014-2020.
  - *Zdrowsze społeczeństwo* (projekt koordynowany przez Ministerstwo Zdrowia) – pakiet działań zdrowotnych, mających na celu poprawę sytuacji zdrowotnej społeczeństwa, poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych, zwiększanie świadomości zdrowotnej i zdrowego stylu życia.

- *(NIE)samodzielni* (projekt koordynowany przez Ministerstwo Zdrowia) – zintegrowane wiązki usług społecznych na rzecz osób niesamodzielnych, które zmniejszą ryzyko nadmiernego obciążenia opieką opiekunów nieformalnych (opieka wspierająca, opieka „wytchnieniowa”, opieka zastępcza) oraz umożliwią im łączenie aktywności społecznej i zawodowej z opieką.
- *Energetyka rozproszona* (projekt koordynowany przez Ministerstwo Energii) – usprawnienie funkcjonowania polityki na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa, poprzez poprawę potencjału i efektywności instytucji pomocy społecznej.

Ponadto szereg innych projektów strategicznych SOR dla przykładu *Edukacj@ w społeczeństwie cyfrowym*, *Opieka 75+*, *Konsolidacja i wzmocnienie systemu zarządzania rozwojem*, *Nowa polityka przemysłowa* może oddziaływać na obszary wiejskie i sektor rolno-spożywczy.